

УДК 378.016:[373.2.015.31:7]+373.2.015.31:7
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-83>

Анна КОВТУН,
orcid.org/0000-0002-3720-9313
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) annakovtun873@gmail.com

Марина КОРДУБАН,
orcid.org/0000-0002-7253-6627
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) marinakorduban@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЗИКИ В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена дослідженню організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до застосування музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку.

Охарактеризовано сутність поняття педагогічна умова. Розкрито термін «організаційно-педагогічні умови» як набір зовнішніх і внутрішніх обставин, які визначають хід та ефективність освітнього процесу.

Визначено організаційно-педагогічні умови підготовки здобувачів освіти: формування мотивації здобувачів освіти до використання музики в художньо-естетичному вихованні старших дошкільників; створення культурно-освітнього середовища; активне залучення майбутніх вихователів до позааудиторної творчої діяльності.

Проаналізовано позитивну мотивацію як складову освітнього процесу, що становить необхідне підґрунтя для формування майбутніх професіоналів. Розкрито три групи мотивуючих факторів до навчання: джерела активності, навчальні мотиви, залежність поведінки індивіда у ході освітнього процесу. Доведено, що мотивація здобувачів освіти до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку як організаційно-педагогічна умова є ефективною в здійсненні підготовки майбутніх вихователів за наявності наступних складових: позитивне усвідомлення значущості обраної спеціальності, особистісний розвиток професійних якостей, відчуття успіху в професійній діяльності.

Обґрунтовано таку організаційно-педагогічну умову як створення культурно-освітнього середовища в підготовці майбутніх вихователів до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку. Доведено, що підготовка майбутніх вихователів в умовах культурно-освітнього середовища, збагаченого сучасним музичним обладнанням, вільним доступом до музичних інструментів і колекції музичних творів, насиченого адептами музичного мистецтва і музикантами-професіоналами, інноваційними технологіями з теорії і методики музичного виховання дітей дошкільного віку, наявністю творчої складової в освітньому процесі, забезпечить формування високоосвічених, морально розвинених, конкурентноспроможних вихователів.

Проаналізовано сутність активного залучення майбутніх вихователів до позааудиторної творчої діяльності. Розкрито ефективність даної умови в підготовці майбутніх вихователів до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: педагогічна умова, організаційно-педагогічні умови підготовки, дошкільна освіта, підготовка майбутніх вихователів, музично-естетичне виховання дошкільників.

Anna KOVTUN,
orcid.org/0000-0002-3720-9313
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Theory, Technologies and Methods of
Preschool Education
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) annakovtun873@gmail.com

Marina KORDUBAN,
orcid.org/0000-0002-7253-6627
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Theory, Technologies and Methods of Preschool Education
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) marinakorduban@gmail.com

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PREPARATION OF FUTURE EDUCATORS FOR THE APPLICATION OF MUSIC IN ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION

The article is devoted to the study of organizational and pedagogical conditions of preparation of future educators for the use of music in the artistic and aesthetic education of older preschool children.

The essence of the concept of pedagogical condition is described. The term "organizational and pedagogical conditions" is revealed as a set of external and internal circumstances that determine the course and effectiveness of the educational process.

The organizational and pedagogical conditions for the training of students are determined: the formation of motivation of students to use music in the artistic and aesthetic education of senior preschoolers; creation of cultural and educational environment; active involvement of future educators in extracurricular creative activities.

Positive motivation as a component of the educational process, which is a necessary basis for the formation of future professionals, is analyzed. Three groups of motivating factors for learning are revealed: sources of activity, learning motives, dependence of individual behavior during the educational process. It is proved that the motivation of students to use music in artistic and aesthetic education of older preschool children as an organizational and pedagogical condition is effective in training future educators in the presence of the following components: positive awareness of the importance of the chosen specialty, personal development of professional qualities. activities.

Such an organizational and pedagogical condition as the creation of a cultural and educational environment in the preparation of future educators for the use of music in the artistic and aesthetic education of older preschool children is substantiated. It is proved that the training of future educators in a cultural and educational environment enriched with modern musical equipment, free access to musical instruments and collections of musical works, full of musical art adherents and professional musicians, innovative technologies in theory and methods of musical education of preschool children. creative component in the educational process, will ensure the formation of highly educated, morally developed, competitive educators.

The essence of active involvement of future educators in extracurricular creative activities is analyzed. The effectiveness of this condition in the preparation of future educators for the use of music in the artistic and aesthetic education of older preschool children is revealed.

Key words: pedagogical condition, organizational and pedagogical conditions of training, preschool education, training of future educators, musical and aesthetic education of preschoolers.

Постановка проблеми. Стрімкі зміни в сучасному світі, викликані бурхливим розвитком інформаційних технологій, діджиталізація освіти вимагають негайного реагування і реформування. Якісні перетворення позначились і на системі дошкільної освіти. Як указано на сайті МОН України від 13 жовтня 2021 року, урядом підтримано нову редакцію Закону України «Про дошкільну освіту». У проєкті йдеться про заплановані позитивні зрушення в системі дошкільної освіти, що спрямовані на її загальне удосконалення. Серед низки окреслених питань, які потребують покра-

щення, урядом звернено увагу на проблему підготовки майбутніх вихователів. Зокрема, визначено положення щодо запровадження інтернатури для молодих фахівців сфери дошкілля.

У сучасній педагогічній парадигмі зафіксовано думку, що на процес підготовки майбутніх фахівців впливають організаційно-педагогічні умови. Вони виявляються в спеціальних заходах, які скеровують розвиток освітнього процесу. Отже, беручи до уваги пріоритетні напрями розвитку сучасної освіти в галузі дошкільної освіти, дослідження окресленого питання є доцільним і актуальним.

Аналіз досліджень. Питання музичного мистецтва як засобу художньо-естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку присвячено доробки Н. Шоломович, С. Матвієнко, С. Нечай, І. Романюк, Т. Танько, О. Мкртічян, О. Донченко, Л. Гут та інші. Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців приділено увагу в роботах О. Мкртічян, Г. Коджаспирова, Ф. Майєра, О. Шапран, Р. Куліш, Г. Беленької, Н. Каньоси, Н. Трофаїлової, Л. Зданевич, Л. Гаращенко, М. Бадіца, С. Іваха, М. Машовець, Т. Поніманської, Т. Танько, Т. Рогової та інших.

Питанням педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців займалися Т. Кочубей, О. Керницький, Н. Немцова, Т. Іванайська, О. Медведєва, І. Карпова, Н. Галєєва, Н. Руденко, О. Тепла, Г. Овчаренко, І. Ляшенко, Т. Децюк, А. Дударенко та інші.

Ступінь висвітлення зазначеної педагогічної проблеми в науковій літературі свідчить про відсутність цілісного дослідження, тому обрана тема потребує подальшого вивчення.

Мета статті – розкриття сутності організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до застосування музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Проблема підготовки майбутніх фахівців тісно корелює з питанням здобуття освіти. Відповідно до пункту 2.1. професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» від 19 жовтня 2021 року первинна професійна підготовка майбутніх фахівців з професії «Вихователь закладу дошкільної освіти» може реалізовуватись на різних рівнях передвищої та вищої освіти. Зокрема, на рівні фахової передвищої освіти; початковому (короткий цикл), першому (бакалаврському), другому (магістерському) рівнях вищої освіти. Тобто формування майбутнього фахівця можливе тільки в рамках професійної освіти з урахуванням організаційно-педагогічних умов.

На основі аналізу довідникової літератури можна констатувати, що термін «педагогічна умова» трактується як обставина процесу, яка визначає наступний розвиток; певні правила, що впливають на процесуальний характер діяльності; обставини, що призводять до змін (Бусел, 2009: 1736).

У словнику-довіднику з професійної педагогіки зауважено, що педагогічні умови впливають на процес підготовки майбутніх фахівців. Зокрема, до цього терміну відносять обставини, які становлять характер цілісного продуктивного

педагогічного процесу підготовки фахівців (Семєнов, 2006: 193).

Ефективність педагогічних умов, на думку О. Мкртічян, залежить від:

- врахування змісту і специфіки суб'єктів освітнього процесу;
- наявності комплексу методів, засобів, форм, необхідних для успішної навчальної діяльності;
- зовнішніх та внутрішніх умов: мотиваційних, організаційних, змістових, рефлексійних (Мкртічян, 2020: 292).

Співвідношення педагогічних умов і чинників, що на них впливають, також знаходимо в роботах А. Алексюка, А. Аюразанайна, П. Підкасистого. Так, зовнішні чинники педагогічних умов автори визначають як позитивні взаємовідносини учасників освітнього процесу (викладач-студент), об'єктивність оцінювання, локацію навчання, клімат тощо. Внутрішні (індивідуальні) чинники становлять особливості здобувача освіти такі як: особисте самопочуття, характер, уміння і навички, набутий досвід, мотивація до діяльності.

Розгляд наукової літератури показав, що питанням педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів займалась Т. Кочубей (Кочубей, 2020: 83-86). Розглядаючи зазначену проблему в контексті формування етнокультури в дітей старшого дошкільного віку, вчена зосередилась на визначенні поняття «педагогічні умови», що складаються з спеціально відібраних компонентів освітнього процесу (змісту, методів, прийомів, форм навчання). Також вона навела декілька видів педагогічних умов: організаційно-педагогічні, психолого-педагогічні, дидактичні тощо. Ми в своїй роботі акцентуємось саме на організаційно-педагогічних умовах підготовки майбутніх вихователів. Згідно з трактуванням Т. Кочубей, організаційно-педагогічні умови виявляються в спеціальних заходах, які скеровують розвиток освітнього процесу (Кочубей, 2020: 84).

На нашу думку, під організаційно-педагогічними умовами слід розуміти набір зовнішніх і внутрішніх обставин, які визначають хід та ефективність освітнього процесу, і в свою чергу впливають на якість підготовки майбутніх вихователів. Ми вважаємо, що сформовану готовність майбутніх вихователів до застосування музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку визначають наступні організаційно-педагогічні умови:

1. формування мотивації здобувачів освіти до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку;
2. створення культурно-освітнього середовища;

3. активне залучення майбутніх вихователів до позааудиторної творчої діяльності.

Позитивна мотивація як складова освітнього процесу становить необхідне підґрунтя для формування майбутніх професіоналів. Підтвердження справедливості даної тези знаходимо в численних психологічних, соціологічних, науково-педагогічних джерелах. Так, у сучасному психолого-педагогічному словнику поняття «мотивація учіння» характеризується як складна система, в основі якої спонукання індивіда, що призводять до його активної освітньої діяльності (набуття і збереження знань, умінь, способів дій, вражень, уподобань). У площині психології прийнято виділяють три групи мотивуючих факторів до навчання. Перша група факторів складається із джерел активності (потреби й інстинкти), що задовольняють потреби індивіда у нових враженнях. Друга група відноситься до власне навчальних мотивів, які обумовлені індивідуальною спрямованістю активності. Третя група характеризується залежністю поведінки індивіда у ході освітнього процесу (її способу регуляції, динамікою) від емоцій, почуттів, суб'єктивних переживань, установок (Шапран, 2016: 244).

У словнику-довіднику з професійної педагогіки представлено термін «мотивація досягнення», який трактується з точки зору особистісних якостей стосовно професійної роботи фахівця, що регулюється прагненням та наполегливістю в покращенні результатів власної діяльності (Семенов, 2006: 113).

У монографії «Підготовка вихователів до розвитку особистості дитини в дошкільному віці» колективом авторів виокремлено поняття мотиваційної готовності педагогів до професійної діяльності. Зауважено, що розуміння майбутніми дошкільними педагогами значущості обраної професії, їхній індивідуальний розвиток відповідних фахових особистісних якостей та цінностей і формують вмотивованість здобувачів освіти до професійної діяльності. В основу прагнення майбутніх вихователів до власної професійної реалізації після закінчення навчання науковці покладають усвідомлення іміджу професії, особистісну фахову поведінку (Беленька, 2009: 310).

Результати наукових досліджень О. Попович свідчать про те, що мотиваційна готовність здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності є складним поняттям, яке містить низку мотивів, формуючих позитивний настрій студента стосовно обраної професії та його подальшу успішність в ній (Попович, 2017: 24). Як зауважила О. Мкртічян, тези про успішність здобувачів

освіти як важливої складової мотивації до професійної діяльності підтвержені дослідженнями багатьох науковців (Мкртічян, 2020: 294).

Здійснений аналіз наукових розвідок дозволяє дійти висновку, що мотивація здобувачів освіти до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку як організаційно-педагогічна умова є ефективною в здійсненні підготовки майбутніх вихователів за наявністю наступних складових: позитивне усвідомлення значущості обраної спеціальності, особистісний розвиток професійних якостей, відчуття успіху в професійній діяльності.

Обґрунтуємо другу організаційно-педагогічну умову – створення культурно-освітнього середовища в підготовці майбутніх вихователів до використання музики в художньо-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку.

Сучасний психологічний словник тлумачить поняття «освітнього середовища» як значущий елемент ефективного функціонування системи освіти, формування і розвитку особистості (Шапран, 2020: 274). Складовими освітнього середовища визначено об'єктивні зовнішні умови, фактори, соціальні об'єкти, сучасні засоби навчання, що виражаються в соціальному (соціально-економічні чинники, положення в сім'ї) і просторово-предметному оточенні здобувача освіти в повсякденному житті та в навчанні. За Г. Ковальовим до структури освітнього середовища входять:

1. фізичне оточення – освітнє приміщення і всі його особливості (дизайн, розмір, умови переміщення і розміщення здобувачів освіти в ньому тощо);
2. соціальна складова – контингент навчальної групи (наповнюваність, гендерне і вікове співвідношення, успішність, загальні особливості контингенту, етнічна характеристика, професіоналізм педагога);
3. освітня програма – наявність інновацій, технологій навчання, добір стилю, методів навчання і контролю, форм організації освітньої діяльності (Шапран, 2020: 274).

В історії педагогічної думки і дотепер слушним є поділ освітнього середовища на основні типи згідно з поглядами видатного педагога Я. Корчака, в яких наголошено на факторах сприяння розвитку у здобувачів освіти наступних характеристик:

- пасивності і залежності – догматичне освітнє середовище;
- активності і залежності – кар'єрне освітнє середовище;
- свободи розвитку і пасивної життєвої позиції – безтурботне освітнє середовище;

• вільному розвитку активної дитини – творче освітнє середовище (Шапран, 2020: 274).

Науковець О. Керницький диференціює освітнє середовище з погляду професійно-діяльнісного поділу на ресурсну і структуровану складові. Окрім діяльнісного компоненту, науковець зауважує на інші фактори, які становлять освітнє середовище, зокрема просторово-тимчасові, соціально-культурні, комунікативні, інформаційні та інші. Важливою є позиція дослідника стосовно освітнього середовища як значущого чинника в індивідуально-професійному формуванні майбутніх фахівців (Керницький, 2013: 43-50).

У роботі Н. Немцової «Культурно-освітнє середовище вищого навчального закладу» сутність даного поняття представлено як впливи, умови, можливості формування і розвитку особистості в рамках соціального і просторо-предметного оточення. Авторка довела власну позицію щодо тісного взаємозв'язку понять культура і середовища, які знаходяться в постійній єдності й є умовами одне одного (Немцова, 2011: 279-283).

Беручи до уваги позиції науковців, педагогів-практиків та мету музичного виховання, ми можемо зробити висновок, що підготовка майбутніх вихователів в умовах культурно-освітнього середовища, збагаченого сучасним музичним обладнанням, вільним доступом до музичних інструментів і колекції музичних творів, насиченого адептами музичного мистецтва і музикантами-професіоналами, інноваційними технологіями з теорії і методики музичного виховання дітей дошкільного віку, наявністю творчої складової в освітньому процесі, забезпечить формування високоосвічених, морально розвинених, конкурентноспроможних вихователів.

Також обґрунтуємо третю організаційно-педагогічну умову – активне залучення майбутніх вихователів до позааудиторної творчої діяльності.

У педагогічному словнику термін «позааудиторна робота» розуміється як спеціально організовані заняття у вільний від навчання час та низка виховних заходів, спрямованих на збагачення здобувачів освіти знаннями, подальшого набуття вмінь та розвитку навичок, що були опановані в аудиторний час, а також формування і розвиток творчих здібностей, наукових інтересів (Ярмаченко, 2001: 167).

Численні наукові розвідки Т. Іванайської, О. Медведєвої, І. Карпової, Н. Галєєвої, Н. Руденко, О. Теплої, Г. Овчаренко та інших трактують позааудиторну діяльність здобувачів освіти як фактор всебічного впливу на здобувачів освіти: підготовка майбутніх професіоналів, розвиток творчості,

обдарованості, організаторських здібностей, гуманістичних цінностей, взаємовідносин тощо.

У науковій статті І. Ляшенко «Організація позааудиторної роботи у вищій школі як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу» авторка підтвердила ефективність використання у підготовці майбутніх фахівців наступних напрямів діяльності: самостійна навчальна робота здобувачів освіти, діяльність студентського самоврядування, культурно-дозвіллева діяльність, підвищення професійної майстерності.

Ніколенко Л. вирізняє навчальний та виховний вплив позааудиторної діяльності на здобувачів освіти, що значним чином сприяють професійному та соціальному формуванню особистості, розвитку міжособистісного спілкування з викладачами та здобувачами освіти у вільний від навчання час (Ляшенко, 2014).

Науковці Децюк Т., Дударенко А. запропонували розуміння «позааудиторної роботи» як систему діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка реалізується поза навчальним часом і надає спеціальні умови для розвитку і самореалізації здобувачів освіти, в тому числі і застосуванні набутих теоретичних знань в практичній діяльності (Децюк, 2018: 80-83). Особливо цінним є акцентуація авторок на значущості позааудиторної діяльності в здійсненні підготовки майбутніх професіоналів, сприянні їхньому естетичному вихованні (Децюк, 2018: 81).

Враховуючи наукові дослідження сучасних вчених з питання позааудиторної діяльності та практичний досвід факультету дошкільної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди із залучення студентів до позааудиторної роботи, можемо дійти висновку, що зазначений напрям діяльності є ефективним інструментом у підготовці майбутніх вихователів до використання музики в художньо-естетичному вихованні старших дошкільників. Зокрема, участь у студентському науковому гуртку за професійним спрямуванням («Музейна педагогіка» тощо), співпраця зі стейкхолдерами (реалізація набутих знань, вмінь і навичок у спільній діяльності з провідними ЗДО), активна робота в студентському самоврядуванні (організація позааудиторних заходів професійного спрямування), долучення до діяльності культурно-мистецького центру ХНПУ імені Г.С. Сковороди (участь в факультетських та загальноуніверситетських заходах), активна взаємодія з куратором академічної групи стосовно естетичного виховання здобувачів вищої освіти (кураторські години, лекції-концерти, круглі столи мистецького спрямування, відвідування філармонії, театрів, концертів, фестивалів тощо), волонтерська діяльність (відвідування вихованців

будинку дитини з музичними заходами та інше) в повній мірі сприяють реалізації визначеної нами третьої організаційно-педагогічної умови щодо ефективної підготовки майбутніх вихователів.

Висновки. Таким чином, здійснення професійної підготовки майбутніх вихователів до викорис-

тання музики в художньо-естетичному вихованні старших дошкільників з урахуванням організаційно-педагогічних умов (формування мотивації, створення культурно-освітнього середовища, залучення до позааудиторної творчої діяльності) вважаємо доцільним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. з дод., допов. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ, «Перун», 2009. 1736 с.
2. Децюк Т. М. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах / Т. М. Децюк, А. А. Дударенко. *Молодий вчений*. 2018. №3(1). С. 80-83.
3. Жигаль З. Дошкільне музичне виховання: особистісно орієнтований підхід. *Молодь і ринок*. Вип. №12(167), 2018. С. 59-62.
4. Керницький О. М. Освітнє середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. №38-39. С. 43-50.
5. Кочубей Т. Д. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури в дітей старшого дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 22. Т. 2. 2020. С. 83-86.
6. Ляшенко І. В. Організація позааудиторної роботи у вищій школі як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу. *Народна освіта*. Вип. №1(22), 2014. URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=1908
7. Немцова Н. С. Культурно-освітнє середовище вищого навчального закладу. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону*. 2011. С. 279-283.
8. Ніколенко Л. М. Поняття позааудиторної діяльності у соціально-педагогічному аспекті. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер. : Педагогіка і психологія*. 2013. №1. С. 21-25.
9. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. К. : Пед. думка, 2001. С. 167.
10. Підготовка вихователів до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька, З. Н. Борисова, М. А. Машовець [та ін.] ; ред. І. І. Загарницька. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.
11. Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку музичних здібностей дітей 4-7 років: теоретичний та методичний аспекти: монографія / О. А. Мкртічян. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2020. 402 с.
12. Попович О. М. Підготовка майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2017. 24 с.
13. Словник-довідник з професійної педагогіки. Ред.-упоряд. А. В. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 272 с.
14. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київська область) : Домбровська Я. М., 2016. 473 с.

REFERENCES

1. Busel V. T. Velykyi tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] K: Irpin: VTF, «Perun», 2009. 1736 p. [in Ukrainian].
2. Detsiuk T. M., Dudarenko A. A. Formy ta metody pozaaudytornoï roboty studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Forms and methods of extracurricular work of students in higher educational institutions]. *Molodyi vchenyi*, 2018. P. 80-83 [in Ukrainian].
3. Zhyhal Z. Doshkilne muzychne vykhovannia: osobystisno oriientovanyi pidkhid [Preschool music education: a person-centered approach]. *Molod i ryнок*, 2018. №12, P. 59-62 [in Ukrainian].
4. Kernytskyi O. M. Osvitnie seredovyshe vyshchoho navchalnoho zakladu yak pedahohichniy fenomen [Educational environment of higher education as a pedagogical phenomenon]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, 2013. P. 38-39, P. 43-50 [in Ukrainian].
5. Kochubei T. D. Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnix vykhovateliv do formuvannia osnov etnokultury v ditei starshoho doshkilnoho viku [Pedagogical conditions of preparation of future educators for formation of bases of ethnoculture at children of senior preschool age]. *Innovatsiina pedahohika*, 2020. №22, P. 83-86 [in Ukrainian].
6. Liashenko I. V. Orhanizatsiia pozaaudytornoï roboty u vyshchii shkoli yak umova pidvyshchennia efektyvnosti navchalno-vykhovnoho protsesu. [Organization of extracurricular activities in higher education as a condition for improving the efficiency of the educational process] *Narodna osvita*, 2014. №1(22), URL:https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=1908
7. Niemtsova N. S. Kulturno-osvitnie seredovyshe vyshchoho navchalnoho zakladu [Cultural and educational environment of higher education]. *Aktualni problemy ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku rehionu*, 2011. P. 279-283 [in Ukrainian].
8. Nikolenko L. M. Poniattia pozaaudytornoï diialnosti u sotsialno-pedahohichnomu aspekt [The concept of extracurricular activities in the socio-pedagogical aspect]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Ser. : Pedahohika i psykholohiia*, 2013. №1, P. 21-25 [in Ukrainian].
9. Yarmachenka M. D. Pedahohichnyy slovnyk. K. : Ped. Dumka [Pedagogical Dictionary K. : Ped. opinion]. 2001. 167 p. [in Ukrainian].

10. Bielienka H. V., Borysova Z. N., Mashovets M. A. Pidhotovka vykhovateliv do rozvytku osobystosti dytyny v doshkilnomu vitsi : monohrafiia [Preparation of educators for the development of the child's personality in preschool age: a monograph]. *Red. I.I. Zaharnytska. K.: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova*, 2009. 310 p. [in Ukrainian].
11. Mkrtichyan O. A. Pidhotovka vykhovateliv zakladiv doshkil'noyi osvity do rozvytku muzychnykh zdibnostey ditey 4-7 rokiv: teoretychnyy ta metodychnyy aspekty [Training of educators of preschool institutions for the development of musical abilities of children 4-7 years: theoretical and methodological aspects]. Kharkiv: Vydavnytstvo «Mitra», 2020. 402 p. [in Ukrainian].
12. Popovych O.M. Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv do orhanizatsii konstruktyvnoi diialnosti ditey doshkilnoho viku [Preparation of future educators for the organization of constructive activities of preschool children]. Abstract of the dissertation of Cand. ped. Science: 13.00.04. Ternopil, 2017. 24 p. [in Ukrainian].
13. Semenova A.V. Slovnyk-dovidnyk z profesiynoi pedahohiky [Dictionary of professional pedagogy] Odesa: Palmira, 2006. 272 p. [in Ukrainian].
14. Shapran O. I. Suchasnyy psyholoho-pedahohichnyy slovnyk [Modern psychological and pedagogical dictionary] avt.kol.zazah.red. Pereiaslav-Khmelnyskyi (Kyivska oblast): Dombrovska Ya., 2016. 473 p. [in Ukrainian].